

INICIJATIVA ZA POTPISIVANJE DEKLARACIJE O ZAŠTITI PČELA U SRBIJI

Savez pčelarskih organizacija Srbije (SPOS) i NALED su pokrenuli inicijativu da potpisivanjem Deklaracije o zaštiti pčela Srbije, gradonačelnici i predjednici opština Srbije najave napuštanje izuzetno štetne prakse tretiranja komaraca iz vazduha sredstvima otrovnim za pčele. Ovakvo tretiranje je u zemljama Evropske unije uveliko zabranjeno, a prošlost je i u mnogim gradovima i opštinama Srbije. Nacionalni interes Srbije je da praksa tretiranja komaraca iz vazduha sredstvima koja dovode do pomora pčela bude u što kraćem roku napuštena u svim krajevima naše zemlje, kao i da svi uradimo mnogo više na edukaciji naših poljoprivrednika da sredstva za zaštitu bilja koriste na pravilan način, čime čuvaju pčele, a time i svoje zasade i useve.

Predviđeno je da ključni potpisnici Deklaracije budu gradonačelnici i predjednici svih opština u Srbiji, budući da je tretiranje komaraca i krpelja nadležnost lokalne samouprave. Posebno napominjemo da se potpisivanjem Deklaracije oni ne obavezuju da će se u njihovim sredinama istog momenta napustiti praksa tretiranja komaraca i krpelja iz vazduha, već potpisom na Deklaraciji lokalni lideri izražavaju spremnost da rade na tome da se ta praksa napusti u roku u kojem je to moguće izvesti, naročito u pogledu primene iz vazduha sredstava koja su otrovna za pčele.

SPOS i NALED imaju nameru da kroz informisanje javnosti o značaju očuvanja pčela istaknu kao primere dobre prakse one gradove i opštine čiji lideri su se priključili Deklaraciji.

O važnosti pčela

Brojna naučna istraživanja pokazuju da svojim oprašivanjem pčele značajno podižu prinose kultura. Iako nisu jedini oprašivači, pčele učestvuju sa oko 80% u oprašivanju svih kultura u Srbiji, dok svi ostali oprašivači, poput mušica, ptica, puževa i slično, učestvuju sa oko 20%. Procenjeno je da oprašivači pružaju usluge u ekosistemima vredne oko 100 milijardi evra godišnje u svetu, od čega 4,25 milijardi evra godišnje u Evropi.

Preko 75% gajenih biljaka direktno zavisi od pčele kao oprašivača. Pčele oprašivanjem svake godine podignu prinose u poljoprivredi Srbije za 226 miliona evra. Jedna košnica podiže prinose okolnih poljoprivrednika za 566 evra. Uz oprašivanje pčelama, prinos kruške raste za 36%, jabuke za 38%, suncokreta za 40%, uljane repice za 50%, višnje za 67%, šljive za 72%, a maline za 81%.

Opasnost od zaprašivanje komaraca i krpelja iz aviona

U Evropskoj uniji apsolutno je zabranjena primena sredstava protiv komaraca iz vazduha još od 2011. godine (Direktiva 2009/128/EZ od 14.12.2011.), zbog štetnog dejstva koje ta metoda ima po zdravlje ljudi i životnu sredinu.

Zaprašivanje komaraca iz aviona sredstvima otrovnim za pčele dovodi do masovnih trovanja pčelinjih zajednica. U nekim opštinama tretiranje komaraca se vršilo čak i preko 20 puta na godišnjem nivou, što je izuzetno velika količina otrova koja dospeva u životnu sredinu. Ranijih godina koristila su se sredstva protiv komaraca koja nisu bila toliko smrtonosna za pčele. Iz godine u godinu dejstvo tih sredstava je sve jače i jače. Postoje sredstva koja nisu otrovna za pčele, a fatalna su za komarce. To su biološka sredstva koja se ređe koriste zbog

nešto više cene. Neophodno je koristiti ih sve više, a postepeno, u krajevima gde je to moguće, potpuno napustiti tretmane iz aviona, jer samo tretmani obavljani sa zemlje mogu da se koriste selektivno, uz zaobilaženje pčelinjaka, i to u kasnim popodnevним časovima, kada pčele skoro da više ne lete.

Poseban je problem što se tretmani komaraca iz aviona najčešće ne koriste u pravo vreme, već kada se steknu uslovi ili se sprovedu tenderi, te je njihov efekat na komarce krajnje upitan, a na pčele katastrofalan. Pomeranje pčela usred pčelinjih paša je praktično nemoguće, a često je nemoguće i van paša, jer 58% pčelara nije opremljeno za selidbe pčela. Iz svih tih razloga, treba obaviti pripremne radnje kako bi se u što kraćem roku ukinuli tretmani komaraca i krpelja iz aviona.

Napuštanje prakse tretiranja komaraca i krpelja iz aviona sredstvima otrovnim za pčele je i u direktnom interesu lokalnih samouprava. Svaka opština ima udruženje pčelara, a njihove košnice čine jednu malu fabriku pod otvorenim nebom sa najmanje 50 radnika, kakvu bi sigurno želeli da dobiju od investitora, a mnogi nisu svesni njenog postojanja. Pčelarstvo je i put za samozapošljavanje. Građani će osetiti da opština brine o njima štiteći ih od napasnika na za njih bezopasan način (primenom ciljanih tretmana sa zemlje). Opština će se uvrstiti u spisak opština koje brinu o životnoj sredini, štiteći neciljane organizme. Pčele su danas praktično jedini oprašivači gajenih kultura, baš zato što ih pčelari gaje, inače bi već davno nestale.

Šteta od nepravilnog korišćenja pesticida

U poslednjih par godina, upotreba pesticida u Srbiji, naročito neonikotinoida, beleži nagli porast, iako su neonikotinoidi zabranjeni. Neki poljoprivrednici na neadekvatan način tretiraju svoje useve suprotno Zakonu o sredstvima za zaštitu bilja, što ostavlja fatalne posledice na pčelinje zajednice. Iz godine u godinu populacija pčelinjih zajednica opada usled masovnih trovanja prouzrokovanih neadekvatnom primenom sredstava za zaštitu bilja.

Sredstva za zaštitu bilja se slobodno prodaju u svim poljoprivrednim apotekama i svako može da ih kupi u onoj količini koju i želi, i da sa njima uradi šta god želi, bez ičije kontrole i nadzora, koji apsolutno ne postoje.

Zaštitari i prodavci sredstava za zaštitu bilja, paradoksalno, često nisu dovoljno obavješteni o samim sredstvima za zaštitu bilja. Komunikacija između poljoprivrednika i poljoprivrednih savetodavnih stručnih službi je slaba i samim tim poljoprivrednici nisu dovoljno obavješteni kako i na koji način da tretiraju useve, te vrlo često iz tih razloga dolazi do trovanja.

Primeri masovnog trovanja pčela

- U junu 2019. godine pčelari na teritoriji opštine Šid na pojedinim lokacijama prijavljivali su masovno trovanje pčela u par hiljada košnica koje je nastalo odmah nakon tretmana komaraca iz aviona. Već sledeći dan mnogi pčelari su prijavili ispred košnica sloj mrtvih pčela preko 3 cm debljine.
- U maju 2019. godine na području Opštine Kikinda stradalo je sve ukupno 1.668 pčelinjih društava, a štetu od ukupno 230.000 evra pretrpelo je 35 pčelarskih gazdinstava.
- U maju 2018. godine na teritoriji opštine Kula, u Malom Staparuu kod Sivca, došlo je do masovnog trovanja 529 pčelinjih zajednica.
- Savez pčelarskih organizacija Srbije (SPOS) je ove godine za vreme trajanja pčelinjih paša (april, maj, jun, jul) na dnevnom nivou dobijao i po više telefonskih poziva u vezi obavještenja o trovanju pčela.